



Provedbeni program Grada Trilja za razdoblje od 2021-2025

Trilj, prosinac 2021

Sadržaj

Predgovor	3
Uvod	4
Djelokrug	5
Vizija	5
Misija	5
Organizacijska struktura	5
Izazovi i razvojne potrebe	6
Grad Trilj	6
Izazovi	7
Društvo i civilni sektor	7
Zdravstvo i socijalne usluge	8
Komunalne usluge i energetika	8
Promet	8
Gospodarstvo	9
Turizam	9
Poljoprivreda	9
Tržište rada	10
Sažetak izazova grada	10
Potrebe	11
Društvo i civilni sektor	11
Komunalne usluge i energetika	11
Zdravstvo i socijalne usluge	12
Promet	12
Gospodarstvo	13
Poljoprivreda	13
Tržište rada	14
Sažetak potreba	14
Razvojni potencijali	15
Prioriteti djelovanja	17
Ojačati gospodarstvo	18
Ostvariti preduvjete za razvoj grada	19
Unaprijediti kvalitetu življenja	20
Povećati učinkovitost upravljanja razvojem	21

PROVEDBENI PROGRAM GRADA TRILJA 2021-2025

Mjera 1 - Uređenje naselja i stanovanje	22
Mjera 2 - Prostorno i urbanističko planiranje	22
Mjera 3 – Komunalno gospodarstvo	23
Mjera 4 - Odgoj i obrazovanje	25
Mjera 5 - Briga o djeci	26
Mjera 6 - Socijalna skrb	27
Mjera 7 - Primarna zdravstvena zaštita	28
Mjera 8 - Kultura, tjelesna kultura i šport	28
Mjera 9 - Zaštita i unapređenje prirodnog okoliša	30
Mjera 10 – Protupožarna i civilna zaštita	31
Mjera 11 - Promet i održavanje javnih prometnica	31
Mjera 12 - Gospodarski razvoj	32
Mjera 13 - Lokalna uprava i administracija	33
Mjera 14 - Demografija	34
Indikativni financijski okvir	35
Okvir za praćenje i izvještavanje	36

Predgovor

Ovim Provedbenim programom Grad Trilj će definirati strateške odrednice planiranja djelovanja JLS Grad Trilj s ciljem razvoja područja grada Trilja u svim slojevima funkcioniranja grada s implikacijama na sve funkcionalne i razvojne potrebe koje su vezane za djelokrug rada JLS Grad Trilj direktno ili indirektno.

Ovaj provedbeni program definira ključne potrebe područja lokalne samouprave koje su pod ingerencijom djelovanja lokalne vlasti, razvojne prioritete u kratkoročnom razdoblju, te sukladno potrebama mjere koje se donose i provode prema stavkama proračuna. Proračun se donosi svake godine na razini lokalne samouprave i služi u svrhu provedbe postavljenih ciljeva kroz konkretne mjere i mehanizme djelovanja koji se financiraju kroz proračun grada.

Provedbenim programom se predviđa i planira sve ono što je moguće realizirati u kratkoročnom razdoblju koji se “gleda” kroz dužinu trajanja mandata gradonačelnika, a koji je zadužen za vođenje procesa određivanja temeljnih strateških sastavnica ovog provedbenog programa koji proizlazi iz potreba na području Grada Trilja te vizije njegovog političkog djelovanja i kapaciteta lokalne samouprave sa svim njenim sastavnicama .

Gradonačelnik grada Trilja je osoba koja donosi odluku o donošenju Provedbenog Programa i izravno je zaslužan i odgovoran za njegovu provedbu. Provedbeni Program služi kao mjerljivi alat za provođenje strateških aktivnosti, mjera i politika, a može se po potrebi mijenjati u odnosu na fluidni tijek funkcioniranja gradske vlasti. Tekuće funkcioniranje može dovesti do promijenjenih okolnosti u planiranju i potrebe promjene Provedbenog Programa koji se može mijenjati jednom godišnje.

Uvod

Metodologija

Provedbeni program predstavlja strateški akt koji su JLPRS-ovi (županije, gradovi i općine) dužni izraditi sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17), te sukladno istim zakonom predviđenom Uredbom o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 89/18).

Provedbeni program je dokument koji donosi čelnik JLPRS-a i obuhvaća njegov mandat.

Ovaj dokument je kratkoročni akt strateškog planiranja koji se u pravilu usklađuje s dokumentima strateškog planiranja višeg hijerarhijskog ranga ili u najmanju ruku ne smije biti u koliziji s njima. Srednjoročni akti strateškog planiranja jesu nacionalni planovi i planovi razvoja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Dugoročni akti strateškog planiranja jesu Nacionalna razvojna strategija, više sektorske i sektorske strategije.

Nacionalna razvojna strategija je hijerarhijski najviši akt strateškog planiranja u Republici Hrvatskoj koji služi za oblikovanje i provedbu razvojnih politika Republike Hrvatske.

Nacionalna razvojna strategija mora biti usklađena sa smjernicama i ciljevima koji proizlaze iz međunarodno preuzetih obveza.

Stoga, ovaj Provedbeni Program se izrađuje u skladu s potrebama područja grada Trilja, postavljenim razvojnim smjerovima djelovanja, financijskim mogućnostima, političkoj viziji gradonačelnika Grada Trilja, a sve u skladu s planom razvoja Splitsko-dalmatinske županije i Nacionalnom razvojnom strategijom RH; imajući u vidu financijske perspektive koje se otvaraju kroz fondove EU bilo da su vezane uz Višegodišnji financijski okvir 2021. – 2027. EU ili Nacionalni plan za oporavak i otpornost.

Metodologija izrade dokumenta je takva da polazi od identifikacije izazova grada, definiranja potreba i utvrđivanja razvojnih potencijala. Na temelju ta tri prethodna elementa u procesu planiranja grad definira svoje prioritete djelovanja i na temelju prioriteta određuje ciljeve. Realizacija svakog cilja se provodi putem mjera s jasno definiranim ishodima koje se realiziraju putem projekata i aktivnosti. Provedbeni program ima jasnu poveznicu s proračunom grada kako bi podržao ispunjenje ciljeva.

Kao polazna točka i glavni instrument u identifikaciji izazova, definiranja potreba i utvrđivanja razvojnog smjera izradili smo analizu stanja i usuglasili se oko bitnih identifikacijskih elemenata u razvojnom procesu u skladu s okruženjem u kojem se nalazimo i potencijalima koje imamo bilo da su oni realizirani u nekom dijelu ili da su samo naši željeni pravci djelovanja u budućem razdoblju koji će se ostvariti i otvoriti nove perspektive u razvoju grada Trilja. Definiranje strateškog okvira usko je vezano uz postavljene ciljeve mandata gradonačelnika Grada Trilja koji zajedno sa svim elementima funkcioniranja JLS Grad Trilj vodi proces definiranja potreba i razvojnog smjera Grada Trilja.

Analiza, definirani izazovi i potrebe te razvojni smjer služe za definiranje ciljeva Provedbenog Programa koji se ostvaruju kroz mjere i aktivnosti koje se financiraju kroz proračun i čija učinkovitost je vezana uz mjerljive pokazatelje i rezultate.

Djelokrug

Grad u samoupravnom djelokrugu obavlja poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju prava građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima, i to osobito poslove koji se odnose na:

- uređenje naselja i stanovanje,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- komunalno gospodarstvo,
- brigu o djeci,
- socijalnu skrb,
- primarnu zdravstvenu zaštitu,
- odgoj i osnovno obrazovanje,
- kulturu, tjelesnu kulturu i sport,
- zaštitu potrošača,
- zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša,
- protupožarnu zaštitu i civilnu zaštitu,
- promet na svom području,
- održavanje nerazvrstanih cesta te
- ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Vizija

Grad Trilj je krški biser u kojem se isprepliće ruralni i urbani utjecaji. Poboljšanjem životnih uvjeta i otvaranjem radnih mjesta zaustaviti će se iseljavanje stanovništva te stvoriti pretpostavke za bolju budućnost.

Misija

Misija Grada Trilja je svakodnevni rad na jačanju gradskih kapaciteta za podršku jačanju poduzetništva i gospodarstva kao temelja za razvoj ostalih sastavnica života na području Grada Trilja koji doprinose bogatom društvenom životu te kulturnom i sportskom djelovanju.

Organizacijska struktura

Organizacija vlasti u Gradu Trilju temelji se na predstavničko - izvršnoj vlasti te na upravnoj vlasti. Predstavničko-izvršnu vlast čine Gradsko vijeće i Gradonačelnik.

Upravna vlast operativno obavlja poslove iz samoupravnog djelokruga, a sastoji se od upravnih odjela kojima upravljaju pročelnici imenovani od strane Gradonačelnika. U Gradu Trilju organizirani su sljedeći Upravni odjeli:

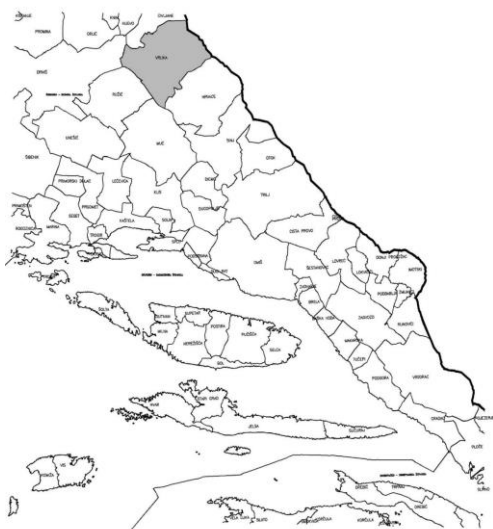
- Upravni odjel općih poslova, lokalne samouprave i društvenih djelatnosti
- Upravni odjel za financije, gospodarstvo i EU fondove
- Upravni odjel za prostorno uređenje, imovinsko-pravne poslove, komunalni sustav i zaštitu okoliša

Uz to, Trilj ima 20 mjesnih odbora na čelu kojih je predsjednik mjesnog odbora.

Izazovi i razvojne potrebe

Grad Trilj

Grad Trilj administrativno pripada Splitsko-dalmatinskoj županiji. Regionalno, nalazi se u unutrašnjosti Dalmacije, odnosno u Dalmatinskoj zagori. Grad Trilj prati tok rijeke Cetine, te je uz Vrliku i Sinj centralno područje Cetinske krajine. Trilj se nalazi u neposrednoj blizini



grada Splita, centra županije i drugog po veličini hrvatskog grada. Povoljan geografski položaj rezultat je činjenice da se Trilj nalazi na komunikacijskom smjeru između priobalja i unutrašnjosti Dalmacije, u blizini granice sa BiH.

Područje Grada obuhvaća površinu od 267 km² što predstavlja 1,8 % ukupne i 5,9 % kopnene površine Splitsko-dalmatinske županije. Po površini Trilj je druga jedinica lokalne samouprave u županiji. Administrativno, grad Trilj u svom sastavu ima 26 naselja: Bisko, Budimir, Čačvina, Čaporice, Gardun, Grab, Jabuka, Kamensko, Košute, Krivodol, Ljut, Nova Sela, Podi, Rože, Strizirep, Strmendolac, Tijarica, Trilj, Ugljane, Vedrine, Velić, Vinine, Vojnić Sinjski, Voštane, Vrabač i Vrpolje.

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine na području grada Trilja živi 9 108 stanovnika, što predstavlja 2,06 % stanovnika Splitsko - dalmatinske županije. Gustoća naseljenosti je 34,1 stanovnik/km².

Prirodna obilježja

Ukupna je površina grada Trilja 26 700 ha. Veći je dio ukupne površine poljoprivredno zemljište od kojih se ističu krški pašnjaci na padinama Kamešnice koji su dobar temelj za razvoj stočarstva.

Prostor grada Trilja na razmeđi je velikih visinskih fluktuacija od 300 do 1000m nadmorske visine što rezultira veoma promjenjivim klimatskim uvjetima. Trilj se nalazi u središnjem toku rijeke Cetine koja je žila kucavica života u tom kralju, ali njeni potencijali se još do kraja trebaju ispuniti. Grad se nalazi između planina Kamešnice i Mosora, a od mora je udaljen nekih dvadesetak kilometara zračne linije. Geološki, područje grada Trilja predstavlja izrazito krško područje s razvijenim fenomenima krških područja. Krajobraz Trilja, dakle, dominantno je uvjetovan rijekom Cetinom, međuprostorom između dviju planinskih masiva te jedinstvenom mješavinom ruralnih i urbanih elemenata.

Izazovi

Grad Trilj dijeli mnoge izazove s drugim manjim gradovima u Hrvatskoj ali i izazove koji su vidljivi i na nacionalnom nivou. Prije svega ključni izazov predstavlja kretanje stanovništva koje je sve starije uz pojačan odljev mladih i njihovih obitelji.

Kretanje stanovništva je posljedica prije svega nepovoljnih gospodarskih kretanja na nacionalnom nivou. Posebno je izražena u manjim gradovima kojima nedostaje atraktivnost i životne prilike koje nude velika urbana središta. Veliki je izazov malobrojna javna infrastruktura i društveni sadržaji u svim naseljima koji bi činili život u Trilju atraktivnijim.

Slaba gospodarska aktivnosti i iseljavanje stanovništva negativno utječe na mnoga područja grada, a posebno na njegove prihode koji zatim smanjuju razvojne potencijale na svim područjima.

Faktori koji su uzroci glavnih izazova grada su prisutni dugi niz godina i akumulirali su nedostatke u pojedinačnim područjima koji efektom negativne spirale onemogućavaju značajniji iskorak u razvoju grada. Neki od tih izazova odnose se na smanjenju kupovnu moć stanovništva, nedostatak kvalitetnih radnih mjesta, mali udio visokoobrazovanih i smanjen kapacitet gospodarstva za ulaganja.

Društvo i civilni sektor

Izazovi koji se tiču društva i civilnog sektora ponajviše se ogledaju u nedostatku društvenih aktivnosti koje bi okupljale mlade. Izazov trajnog napuštanja zavičaja prilikom završetka obrazovanja nije zaobišao ni Trilj, kao uostalom ni sva naselja Dalmatinske zagore.

Iako postoji brojna sportska infrastruktura izazov je njena zastarjelost i amortiziranost. Uz to, nastava je u Trilju organizirana u nizu područnih škola čija je infrastruktura zastarjela i sve teže se puni potrebnim brojem djece. Nedostatak srednjih škola jamči tendenciju napuštanja Trilja u formativnim godinama. Veliki izazov je stoga zastarjeli lokalni obrazovni sustav u kojem se nedovoljno potiče cjeloživotno obrazovanje. Također, izazov predstavlja i nepovoljna obrazovna struktura (prema popisu iz 2011. samo 6 % stanovništva je visokoobrazovano).

Ono što pogađa grad Trilj, kao i cijelu državu, jest nedovoljno razvijeno civilno društvo i njegova komunikacija s granama vlasti koja se ne svodi samo na izbornu utakmicu. Osim toga, izazov je i dominantno lokalni karakter društvenih i kulturnih manifestacija koje se trenutno organiziraju u Trilju. Navedeno je potrebno prevladati dodatnom promocijom manifestacija kako bi zaprimile širi teritorijalni karakter. Sveukupnom društvenom razvoju grada Trilja, stoga, prijeti državni trend smanjenja broja stanovništva te izazov demografske obnove koji predstoji svim jedinicama lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj.

Zdravstvo i socijalne usluge

Postojanje relativno velikog broja nezaposlenih osoba (506 nezaposlenih u 2020.) predstavlja značajan teret za socijalnu mrežu. Posebice zabrinjava veliki udio nezaposlenih žena. Osim gospodarskih mjera poticanja zapošljavanja biti će nužno kreirati i niz efektivnih redistributivnih mjera socijalne politike. Nužno je prevladavanje prihodovnog jaza. U zdravstvenom sustavu izazov predstavlja relativna udaljenost suvremeno opremljenih bolničkih centara. Uz to, izazov svakako podrazumijeva i nezadovoljavajuća zdravstvena infrastruktura i loše održavanje doma zdravlja. Nameće se i potreba za ustanovom za brigu o starijima i nemoćnima. U tom pogledu, primjetan je nedostatak zdravstvenih usluga.

Komunalne usluge i energetika

Značajan izazov predstavlja centraliziranost komunalnih usluga u gradu Trilju. Naime, veliki broj naselja nema pristupačnost dijelu komunalnih usluga pa dio naselja živi u neadekvatnim uvjetima. Izazov se ogleda u kreiranju održivog sustava javnih i komunalnih usluga koje će biti responzivne na potrebe građanstva obzirom na nisku gustoću stanovnika i velike udaljenosti. Nužno je rješavanje odvodnje oborinskih voda, gradnja kanalizacijskog sustava i opskrbljivanje vodom slabije naseljenih naselja na području grada. Postojeća infrastruktura za prijenos električne energije je nedostatna za potrebe koje će se nametati razvojem gospodarstva (prerađivačke industrije), poljoprivrede, e-mobilnosti i turizma. Potrebno je, dakle, prevladavanje niže kvalitete javnih usluga i njene nedostupnosti na određenim područjima grada.

U energetske sektoru, izazov će biti korištenje drugih izvora energije. Kao i cijela županija i Trilj će se susresti sa izazovom odlaganja komunalnog otpada te će biti potrebno raditi na novim načinima odlaganja i recikliranja otpada.

Promet

Iako su sva triljska naselja prometno povezana sa matičnim naseljem, većina je cesta zastarjela i predstavlja opasnost za sudionike u prometu. Također, veliki izazov predstavlja prolazak glavne državne ceste kroz sam centar grada Trilja što često stvara prometne gužve. Da bi se naselja adekvatno razvijala nužan preduvjet je uređenje cestovne infrastrukture s ciljem povećanja sigurnosti.

Izazov predstavlja nepostojanost brze ceste koja bi direktno povezala Trilj s brzom cestom Dugopolje - Split. Prometna povezanost Trilja i administrativnog središta županije, grada Splita, trenutno je nezadovoljavajuća. Navedeno onemogućuje protočnost stručnih kadrova (koji bi potencijalno živjeli u Trilju, a radili u Splitu), budući da grad Trilj može pružiti niže troškove stanovanja i veću kvaliteta življenja.

Nedovoljno razvijena prometna infrastruktura onemogućava mogućnosti socijalno - ekonomskog razvoja grada te ju je nužno poboljšati. Većina izazova u prometu rezultat je

povećanog volumena cestovnog prometa koji je uzrokovan općenitim povećanjem broja vozila na prometnicama. Navedeno će predstavljati veliki sigurnosni izazov.

Gospodarstvo

Izazovi na području gospodarstva, uz one prisutne i na nacionalnom nivou, u najvećoj se mjeri ogledaju u nedovoljnoj konkurentnosti, tehnološkoj opremljenosti i nedovoljnom korištenju resursa (npr. poljoprivrednih i mineralnih sirovina). Izazov predstavlja nepovoljna razdijeljenost gospodarske strukture iz koje proizlazi da se glavnina triljskog gospodarstva fokusira na sektor ugostiteljstva. Nameće se i problem relativno slabe komunikacije s javnošću o važnim razvojnim projektima čiji učinci teško dolaze do građana.

Veliki izazov predstavlja i osuvremenjivanje potpornih institucija u gospodarstvu poput centara za kompetencije i sl. Nužno je prevladati nezaposlenost i neadekvatnu ponudu poslova koji se nude stanovništvu grada Trilja.

Turizam

Opći izazov u području turizma kao gospodarske grane je nedovoljna razvijenost turističke infrastrukture. Iako se na području grada Trilja može baviti lovom, ribolovom, sportskim penjanjem i planinarenjem ključno je obogatiti infrastrukturu izgradnjom dodatnih pješačkih i biciklističkih staza, odmorišta, izletišta i sl. Grad Trilj ima 2 hotela, međutim, izražen je nedostatak kvalitetnih smještajnih kapaciteta. Nedostatak tematskih smještaja u okviru ruralnog razvoja predstavlja kamen spoticanja razvoju ruralnog turizma. Dostupnost raznih turističkih sadržaja umanjuje slaba promocija. Veliki izazov predstavlja i mali broj obrazovanih stručnjaka specijaliziranih za turizam. Koncentriranost ugostiteljskih objekata u užem centru Grada i njihova nekompatibilnost s idejom ruralnog turizma priječi razvoj grada Trilja. Kao veliki izazov možemo izdvojiti nedovoljna izobrazba i savjetovanje javnosti oko razvojnih potencijala u okviru korištenja EU fondova. Potrebno je svakako prevladati izazov nedovoljne promocije lokalnih turističkih ponuda. Izazov potencijalno predstavlja i konkurencija ostalih ruralnih gradova i naselja sa sličnom ponudom.

Poljoprivreda

Poljoprivredna djelatnost u gradu Trilju dijeli mnoge osobine poljoprivrednih izazova na nacionalnom nivou koji se prvenstveno ogledaju u nedostatku tržišta za male proizvođače, s posebnim naglaskom na proizvođače voća i povrća. Surovost krškog podneblja podrazumijeva ograničen broj kultura koje se mogu uzgajati iako Sinjsko polje pruža mnoge mogućnosti s tim da je i dalje veliki je izazov usitnjenost zemljišta opterećenog neriješenim imovinsko - pravnim odnosima. Neusklađenost zemljišnih knjiga sa stanjem u katastru i na terenu predstavlja veliki problem. Nedostatak lokalnih medija za plasman izvornih proizvoda ne daje priliku malim, najugroženijim proizvođačima, da se tržišno pozicioniraju i osiguraju plasman. Također, izazov je i nepostojanje kooperacije između malih proizvođača koji su

mahom podijeljeni u zasebne male OPG-ove s niskim proizvodnim potencijalom.

Malim lokalnim proizvođačima hrane predstavlja izazov usvajanje novih tehnologija i agrarnih praksi.

Svakako, značajan izazov predstavlja i relativno mala povezanost poljoprivrede i turizma s obzirom da je poljoprivreda pretežito orijentirana na primarnu proizvodnju, jako malo na preradu, a na turizam gotovo nimalo. Drugim riječima, pretjeran fokus na autarkičnu primarnu poljoprivrednu proizvodnju onemogućava iskorištavanje njenih profitabilnijih potencijala i stvaranje dodane vrijednosti proizvodu. Uopćeno bi se moglo reći da se zapreke u poljoprivredi sastoje od niske razine obrazovanja, malom broju zadruga i slabom pristupu povoljnim kreditima specijaliziranim za poljoprivredu.

Tržište rada

Ukupan broj nezaposlenih u gradu Trilju ne odskaje pretjerano od ostatka Republike Hrvatske. Međutim, ono što je veliki problem jest izrazita stopa nezaposlenosti žena u ukupnom broju nezaposlenih. Inicijative poput programa Zaželi su u tom smislu dobrodošle. Izazov predstavlja i mala zapošljivost nezaposlenih.

Nedovoljna ponuda poslova na tržištu rada svakako predstavlja najznačajniji izazov u ovom sektoru. Veliki je problem, koji nažalost ne zaobilazi ni Trilj, odljev stručnog kadra (odljev mozгова). Nameće se izazov neuravnoteženog tržišta rada u kojima visokoobrazovani čine nezamjetan dio. Potrebno je prevladati izazov opterećenosti radnog sustava u kojima ima premali broj zaposlenih naspram umirovljenika.

Sažetak izazova grada

Ključni izazovi grada identificirani su kroz temeljne sektore u kojima se ogleda djelatnost lokalne samouprave. Nedostatak mladog stanovništva, iseljavanje i manjak sadržajne komunalne infrastrukture predstavlja temeljni izazov kojega je potrebno prevladati.

U vremenima pandemije potrebno je što više raditi na primarnoj zdravstvenoj zaštiti. Treba savladati sve izazove koji se nameću u procesu izgradnje transparentnog i otvorenog seta komunalnih usluga.

Nerazvijenost prometne infrastrukture kao i gospodarstveni izazovi predstavljati će okosnicu u misiji grada Trilja.

Naposljetku, u nastojanju da se kreira ruralni turizam potrebno će se biti posvetiti izazovima nerazvijene turističke infrastrukture i neiskorištenosti punih kapaciteta poljoprivredne djelatnosti.

Potrebe

Izazovi s kojima se grad Trilj susreće ukazuju na mnogobrojne potrebe u kratkoročnom i dugoročnom razdoblju.

Društvo i civilni sektor

Područja unutar kojih su najizraženije potrebe su višestruka. Prije svega to su dodatni sadržaji koji bi obogatili društveni, obrazovni i kulturni život stanovništva, te sadržaji za sport i rekreaciju. Potrebno je višestruko ulaganje u izgradnju sportske, obrazovne i kulturne infrastrukture kako bi se Trilj promovirao u grad koji je poželjan za življenje. Temeljna potreba koja se samorazumljivo nameće u ovom sektoru jest potreba za zadržavanjem mladog stanovništva (i privlačenje novih žitelja, poglavito obitelji), a gradnja objekata koji pružaju društvene sadržaje jedan je od glavnih koraka u tom smjeru.

Predškolski odgoj je potrebno dodatno obogatiti stalnim ulaganjima u aktivnosti vrtića kako bi se dobili što bolji uvjeti za obrazovanje. U pogledu obrazovanja potrebno je stimulirati učenike i studente posebnim stipendijama sukladno analizi potreba na tržištu rada. Također, potrebno je ulaganje u područne škole kako bi tranzicija u matičnu školu bila što bezbolnija.

Ono što se javlja kao dugoročna potreba Trilja jest nedostatak srednjoškolskog obrazovanja, a s obzirom da je grad dominantno određen poljoprivrednom proizvodnjom potrebno je pokrenuti srednju poljoprivrednu školu. Nastavno na to, općenita potreba grada jest optimalnija obrazovna struktura s ciljem povećanja udjela visokoobrazovanog stanovništva.

U dijelu kulture potrebno je ulagati u zaštitu i valorizaciju materijalnog, ali i nematerijalnog kulturnog nasljeđa uz jačanje svijesti o povijesnoj vrijednosti grada Trilja. Navedeno će pružiti dodatne aktivnosti za stanovništvo, ali i pojačati sadržaj za posjetitelje grada.

Potrebno je raditi na organizaciji sportskih i kulturnih manifestacija, a naročito inzistirati da društvene manifestacije zaprime županijski, nacionalni, ali i širi karakter. Općenito gledano potrebno je povećati dostupnost stručnog kadra u kulturi, zdravlju, sportu, odgoju i obrazovanju. Konačno, potrebno je ulaganje u plansku izgradnju stambenih naselja sa svim prije navedenim popratnim sadržajima za društveni razvoj.

Komunalne usluge i energetika

Iako se Trilj nalazi u vodnobogatom području u tom je sektoru potrebno izvršiti još nekoliko važnih projekata. Prije svega javlja se potreba za učinkovitom vodoopskrbom u udaljenim i slabije naseljenim područjima koja administrativno čine grad Trilj.

Radi se o potrebama organizacije sekundarne vodoopskrbne linije u najzabačenijim naseljima grada Trilja. Svakako, potrebno je spriječiti daljnje gubitke u sustavu vodoopskrbe. Ključno se fokusirati na izgradnju infrastrukture temeljene na održivim

principima uz primjenu novih praksi i tehnoloških rješenja kako bi se smanjili troškovi održavanja.

Komunalne usluge potrebno je ravnomjerno rasporediti kako bi sva naselja imala jednak pristup istima. Potrebno je aktivno iskoristiti mogućnosti financiranja iz EU fondova kako bi se sva naselja opremila komunalnom infrastrukturom. Da bi se smanjio broj otpadnih fekalija, potrebno je izgraditi kanalizacijski sustav koji je na razini urbanih područja.

Potrebno je povećati kvalitetu gospodarenja komunalnim otpadom te uvesti nova znanja i vještine u procese komunalnog gospodarenja.

Svakako, treba poboljšati sustav odvodnje oborinskih voda primjenom principa zelene infrastrukture.

Smanjenje troškova u opskrbi električnom energijom se već duže vremena nameće kao nužno, posebno gledajući globalne trendove u sektoru energetike kao i na trenutne krizne situacije. Dodatno, treba provesti i projekte obnove energetske mreže te povećati osvjetljenje u svim naseljima.

Nužno je daljnje povećanje razine razdvajanja otpada na kućnom pragu te treba raditi na sprečavanju nastanka divljih deponija.

Zdravstvo i socijalne usluge

U sektoru zdravstva potrebno je dodatno ulagati u postojeću zdravstvenu infrastrukturu. Također, u sklopu grada Trilja trebao bi postojati centar za skrb o starijim i nemoćnim osobama. Potrebno je nastaviti djelovanje na dobrim praksama koje su započete programom Zaželi, s naglaskom da se osigura njihov kontinuitet. Drugim riječima, centar za skrb ujedno bi trebao i biti mjesto u kojem se usvajaju kompetencije kako bi se kvalitetno zaštitilo najranije skupine.

Promet

Kontinuirana potreba jest obnova zastarjelih prometnica i povezivanje svih triljskih naselja.

Kao prioritet javlja se i povećanje sigurnosti u prometu koje se postiže izgradnjom nogostupa i zaštitnih ograda. Kao dugoročna potreba, javlja se smanjivanje prometne fluktuacije kroz sam centar grada što stvara gužve i nesigurnost sudionika u prometu.

Poseban je naglasak u izgradnji spojnih cesta kojima bi se olakšao pristup glavnom centru Splitsko-dalmatinske županije - Splitu uz potrebu za gradnjom efektivne gradske zaobilaznice u suradnji sa županijom.

Gospodarstvo

U sklopu gospodarstva temeljna potreba je povećanje indeksa razvijenosti jedinice lokalne samouprave. Prethodno najavljeni izazovi i potrebe u komunalnoj infrastrukturi i njihovo efikasno rješavanje temeljan je preduvjet za rješavanje potreba u gospodarstvu.

S obzirom da je prisutna orijentacija prema poljoprivredi treba ulagati u povećanje broja prerađivački orijentiranih poljoprivrednih gospodarstva. Potrebno je smanjiti gospodarstvenu strukturu u kojoj dominiraju uslužne djelatnosti te inzistirati na sektoru prerade. Jedna od temeljnih potreba jest razvijanje malih i srednjih poduzeća koji su nositelji tržišnog razvoja.

Potrebno je dodatno ulagati u postojeće poslovne zone i osigurati daljnji razvoj triljskoga CEKOM-a. Intenziviranje komunikacije između javnoga i privatnoga sektora, kao i ulaganje u savjetovanje triljskih poduzetnika o razvojnim mogućnostima vanjskog financiranja treba povećati. S ciljem povećanja konkurentnosti lokalnih gospodarstvenika, trebati će ulagati u uvođenje novih tehnologija koje će se izrazito poticati u narednom razdoblju. Potrebna je daljnja uspostava suradnje sa obrazovnim i znanstveno-istraživačkim institucijama.

Dugoročna je potreba je jasnije definiranje prilika za investiranje kako bi grad novim investicijama povećao prihode.

Turizam

U području turizma prije svega potrebno je promišljati o promociji grada kao turističke destinacije. U tom smislu, potrebno je dodatno intenziviranje suradnje sa turističkom zajednicom, ali i povećanje kompetencije turističkih djelatnika. Prije svega, grad treba uložiti napore u povezivanju turizma i poljoprivrede što nameće potrebu za novim tipom stručnjaka za turizam.

Grad Trilj treba iskoristiti pozitivne trendove u razvoju turizma cijelog Cetinskog kraja. S obzirom na prirodna obilježja grada potrebno je posebne napore uložiti u izgradnju lokalnih tematskih staza i obogatiti ih sa dodatnim sadržajima. Postojeću turističku i smještajnu infrastrukturu potrebno je rekonstruirati i obogatiti dodatnim ulaganjima. Primarna je potreba u ukupnoj viziji grada kao ruralne turističke destinacije poticanje izgradnje agroturističkih objekata. Turističke znamenitosti treba adekvatno označiti i aktivno raditi na njegovoj promociji. U sklopu centra za kompetenciju potrebno je inzistirati na podučavanju lokalnog stanovništva i na njihovom daljnjem usavršavanju u turističkim djelatnostima.

Konačno, potrebno je organiziranje dodatnih manifestacija i sajмова sa lokalnom gastronomskom ponudom. Uz pomoć digitalizacije i novih popularnih medija potrebno je osmisliti vizualni identitet grada što će grad situirati kao privlačnu destinaciju ruralnog turizma.

Poljoprivreda

Uzimajući u obzir potrebe gospodarstvenog razvoja i činjenicu da se triljsko stanovništvo tradicionalno bavi poljoprivredom, potrebno je izvršiti napore u pripremi poljoprivrede, ali i

samih poljoprivrednika za fuziju poljoprivrede i turizma. Dodatno potrebno je tehnološki osuvremeniti poljoprivrednu proizvodnju.

Potrebno je uložiti napore u formulaciju tržišta i ostalih medija gdje će poljoprivrednici svoje proizvode moći plasirati na tržište. U tom smislu, biti će nužno ulagati u prerađivačke kapacitete i kratke dobavne lance. Da bi se povećala proizvodnja, potrebno je iskoristiti sve potencijale rijeke Cetine i poljoprivrednog zemljišta. Potrebno je uložiti dodatne napore kako bi se provela komasacija zemljišta. Potrebno je ulagati u povećanje broja poljoprivrednih zadruga kako bi se dobiveni proizvodi lakše plasirali na tržište i nadišla nedovoljna veličina pojedinačnih parcela i slaba tehnološka razina.

Da bi adekvatno odgovorili na nove zahtjeve poljoprivrednoga tržišta potrebno je poljoprivrednike educirati o:

- alternativnim mogućnostima financiranja
- razvojnim mogućnostima iz EU fondova
- novim tehnologijama

te ih subvencijama usmjeriti prema ruralnom turizmu. Ključ u fuziji poljoprivrede s turizmom biti će poticanje ugostitelja na uvođenje lokalnih proizvoda u vlastitu ponudu.

Tržište rada

Ljudske kapacitete treba pripremiti na zahtjeve koje pruža trenutačno i buduće tržište rada. Prije svega to se odnosi na smanjenje stope nezaposlenosti otvaranjem novih mogućnosti za zapošljavanje triljskog stanovništva. U sklopu postojećih programa za zapošljavanje nužno je podržati i komponentne prekvalifikacije i stručnog osposobljavanja.

Grad treba aktivno raditi na promociji organizacija namijenjenih za samozapošljavanje i proširenje proizvodnog kapaciteta. Potrebno je ekstenzivno ulaganje u poduzetnički centar i centar kompetencija, a njihovo djelovanje obogatiti djelotvornim suradnjama sa drugim sličnim centrima i organizacijama. Sustav stipendiranja treba u većoj mjeri uskladiti s potrebama grada Trilja.

Sažetak potreba

Potrebe grada Trilja koje je nužno realizirati usprkos izazovima, možemo svesti u 4 kategorije:

- gradnja učinkovitog sustava komunalnih usluga putem ulaganja u komunalnu infrastrukturu na području cijelog grada
- poboljšanje uvjeta za cjelokupni gospodarski razvoj
- aktivan plan ulaganja s ciljem materijalizacije Trilja kao poželjne destinacije ruralnog turizma
- poboljšanje društvene i stambene infrastrukture s ciljem zadržavanja mladog stanovništva

Potrebe grada Trilja u službi su temeljne misije i vizije grada. Njihova realizacija, izazovima unatoč, moguća je aktivnom suradnjom svih gradskih struktura što će rezultirati sveukupnim socio-ekonomskim procvatom grada. Grad Trilj prije svega nastoji ulagati u ljude koji su ključni dionik svake gore navedene potrebe.

Razvojni potencijali

Potrebe koje Trilj nastoji realizirati treba temeljiti na realno utvrđenim razvojnim potencijalima. Grad Trilj svakako može iskoristiti svoj lokalitet, resurse, okoliš i geostratešku poziciju. Stoga, razvojne potencijale grada možemo sagledati iz nekoliko pozicija.

Grad ima potencijal za izgradnju urbanog centra uz zadržavanje tradicionalne ruralne vizure dalmatinskog gradića. Nova stambena i komunalna infrastruktura koja se planira graditi mora biti u službi očuvanja autohtone gradske vizure. Potencijal koji jamči mnoštvo potencijalnih posjetitelja je činjenica da je grad Trilj smješten na razmeđu važnih prometnih pravaca. Posebno je važno istaknuti činjenicu da se Trilj nalazi u blizini državne ceste A1 s kojom se spaja na prometnom čvoru Bisko. Važan potencijal u poboljšanju urbanih uvjeta je izgradnja obilaznice i bolje povezivanje na D1 prometnicu radi bolje povezanosti s Splitom.

Veliki potencijal za razvoj poljoprivrede u Trilju leži u činjenici da ovaj kraj ima tradicionalni kontinuitet bavljena poljoprivredom. Prirodni resursi poput polja i rijeke Cetine predstavljaju ogromni potencijal budući da nisu do kraja iskorišteni na adekvatan način. Europske politike su stavile snažan naglasak na održivu poljoprivredu i eko hranu i domaće prerađevine za kojima vlada sve veća potražnja. Imajući na umu činjenicu da površinu grada od 267 km² većinom čini poljoprivredno zemljište, navedeno predstavlja iznimni potencijal za razvoj ove discipline. Pritom, ističu se krški pašnjaci koji su idealni za stočarstvo. Blaga klima s obiljem sunca i zadovoljavajućom razinom padalina dodatno obogaćuje poljoprivredni potencijal grada Trilja.

Gradska vizura i geostrateški položaj pružaju sve potencijale za kreaciju poželjne destinacije ruralnog turizma. S obzirom na potencijale u poljoprivredi, biti će poželjno uložiti napore u njenu orijentaciju prema prerađivanju, ali i prema turizmu. S obzirom na veliki broj poljoprivrednih gospodarstava, potrebno ih je adekvatno pripremiti na nove smjerove u globalnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Postojeći centar za kompetencije predstavlja veliki potencijal, s tim da ga je potrebno uložiti u razvoj njegovog ekosustava.

Turizam, osim u poljoprivredi, svoj razvoj bazira na činjenici da je Trilj mjesto bogate povijesne i značajne kulturne vrijednosti. U narednom periodu, ključno će biti iskoristiti te potencijale putem obnove materijalne baštine, organizacijom manifestacija i aktivnim radom svih dionika na promociji turističke ponude.

U dijelu gospodarstva postoje potencijali koje je potrebno ispravno procijeniti. Potrebno je usmjeravanje spram prerađivačkoj industriji te podizanje kompetencija malih i srednjih poduzeća. I ovdje veliku ulogu igra položaj koji se može dodatno pojačati gradnjom brze ceste do Splita. Jedinstveni lokalitet koji pruža mnoštvo načina za ulaganje u obnovljive izvore energije pruža potencijal smanjenja ukupnih troškova u gospodarskoj proizvodnji.

Značajan potencijal se nalazi i u području obrtništva obzirom da stanovnici cetinskog kraja tradicinalno su bili ili još uvijek zaposleni na zanatskim poslovima.

Proizvodno uslužni centar predstavlja izvor razvoja jer može privući dodatne investicije i biti podloga za značajniji razvoj digitalnih rješenja u području mediteranske poljoprivrede, prerade i turizma.

U konačnici, krajna misija Trilja jest kompletan razvoj društva. Osim samim poticanjem i subvencioniranjem cjeloživotnog obrazovanja, ulaganjem u nedostajuće djelatnosti, Trilj prije svega mora iskoristiti potencijale vlastitog stanovništva. Intelektualni i društveni kapital grada Trilja zalog je za budući razvoj jer upravo stanovništvo daje krajnji smisao gospodarskim procesima. Ključan korak u tom pogledu biti će uspješnost provedbe demografske obnove.

Prioriteti djelovanja

Uzimajući u obzir izazove, potrebe i razvojne potencijale možemo definirati četiri prioriteta djelovanja u razvoju grada Trilja koja su međusobno ovisna:

- Ojačati gospodarstvo
- Ostvariti preduvjete za razvoj grada
- Unaprijediti kvalitetu življenja
- Povećati učinkovitost upravljanja razvojem

Poveznica prioriteta s ciljevima iz nadređenih strateških dokumenata (NRS).

Prioritet	Nadređeni cilj (NRS)
1. Ojačati gospodarstvo	
Unapređenje i razvoj turističke destinacije	Jačanje regionalne konkurentnosti
Razvoj poljoprivrede	Samodostatnost u hrani i razvoj bio-gospodarstva
Osiguranje uvjeta za razvoj i rast poduzetništva	Konkurentno i inovativno gospodarstvo
2. Ostvariti preduvjete za razvoj grada	
Zaštiti i očuvati okoliš	Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost
Poboljšati prometnu i komunalnu infrastrukturu	Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji
3. Unaprijediti kvalitetu življenja	
Izgradnja i uređenje društvene infrastrukture i ulaganje u kadrove	Obrazovani i zaposleni ljudi
Povećana kvalitete življenja	Zdrav, aktivan i kvalitetan život
4. Povećati učinkovitost upravljanja razvojem	
Povećanje kompetencija javne uprave	Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom

Unapređenje sustava upravljanja razvojem	Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom
--	--

Povezanost prioriteta je nužna za uspjeh razvoja grada. Izazovi s kojima se susreće grad Trilj su sistemski i uzrokovani su mnogim kretanjima na nacionalnom nivou na koje grad ima nizak utjecaj.

Važnost sagledavanja sinergijskog učinka svakog prioriteta s ostalim prioritetima je presudna.

Odabir prioriteta djelovanja polazi od najznačajnijih negativnih pokazatelja grada Trilja a to su:

- mali kapacitet gospodarstva
- niska produktivnost
- mali broj radno sposobnog stanovništva (u apsolutnom broju)
- nedostatak visokoobrazovanog kadra
- nedovoljna iskorištenost prirodnih obilježja i resursa
- nedostatna održivost mnogih segmenata infrastrukture
- nedostatna atraktivnost života u malim sredinama

Multiplicirajući efekt svih faktora onemogućavaju značajniji razvoj grada i zaustavljanje negativnih demografskih trendova. U tom pogledu grad Trilj treba na najbolji mogući način iskoristiti svoje potencijale u turizmu, proizvodnji hrane i čistom okolišu. U narednom razvojnom ciklusu koji se dešava u EU značajni investicijski potencijal se nalazi u elementima održivog razvoja i zdravog života što za grad Trilj predstavlja priliku da premosti investicijski jaz.

Usmjerenjem na prethodne prioritete grad Trilj postavlja u središte razvoja svoje stanovnike i iskorištavanje svojih resursa primjenom koncepta i praksi održivog razvoja.

Ostvarenjem ciljeva unutar provedbenog programa za predmetno mandatno razdoblje postavljaju se osnove za dugoročni razvoj grada kojim bi se prije svega preokrenuli negativni demografski trendovi.

Ojačati gospodarstvo

Ojačanje gospodarstva definirano je kao primarni prioritet i preduvjet je za odgovor na izazove i potrebe. Ojačanje gospodarstva postići će se ostvarenjem tri pod-cilja:

- Unapređenje i razvoj turističke destinacije
- Razvoj poljoprivrede
- Osiguranje uvjeta za razvoj i rast poduzetništva

Nositelji razvoja u svim malim gradovima, pa tako i u Trilju, svakako su mikro i mali poduzetnici i obrtnici. Upravo su oni kreatori gospodarskih aktivnosti na području grada Trilja. Turizam i ugostiteljstvo, te poljoprivreda i prerađivačka industrija prepoznati su kao najperspektivnije gospodarske grane koje bi trebali činiti okosnicu ojačanog gospodarstva grada Trilja. U tim djelatnostima, kao što je i ranije naglašeno, krije se najviše neiskorištenog potencijala. Te djelatnosti (s naglaskom na poljoprivredu) su tradicionalno najbližije stanovništvu s područja grada Trilja.

Grad Trilj u posljednje vrijeme sve više se pozicionira na ruralnoj turističkoj karti Republike Hrvatske. Unatoč ponudi hotelskog smještaja sve više smještajnih kapaciteta javlja se na seoskim, agroturističkim, gospodarstvima koji uz smještaj nerijetko nude i kvalitetnu gastro ponudu autohtonih jela Cetinskog kraja.

Kada gastro ponudi na agroturističkim gospodarstvima pridodamo još 10-ak restorana zasigurno možemo tvrditi da je grad Trilj lider gastro destinacije na području Cetinske krajine. Uređene biciklističke staze, rafting na Cetini, planiranje i kulturni turizam su višegodišnji dio turističke ponude koji zajedno sa gastro ponudom treba adekvatno povezivati u jednu cjelinu.

Grad Trilj će nastaviti ulagati u turističku infrastrukturu, proširenje turističke ponude i sadržaja, povezivanje svih dionika u turizmu, poticanje poduzetništva i pozicioniranje grada Trilja na turističkoj karti Republike Hrvatske.

Razvoj turizma povezat će se s poljoprivredom i proizvodnjom/preradom zdrave hrane.

Grad Trilj će raditi na pronalasku načina da pomogne poljoprivrednicima da povećaju svoju tržišnu konkurentnost što će najlakše postići stvaranjem prepoznatljivih poljoprivrednih proizvoda i daljnjom preradom primarnog poljoprivrednog proizvoda. Prerađena sirovina na tržište izlazi kao proizvod s većom dodanom vrijednošću. Kako bi pomogao poljoprivrednicima grad Trilj će biti pokretač udruživanja proizvođača i dati će podršku edukaciji proizvođača hrane i upoznavanju proizvođača s mogućnostima koje im nude EU fondovi, a vezano za prelazak na naprednije tehnike proizvodnje i korištenje naprednih tehnoloških rješenja.

Udruživanjem proizvođača omogućit će se okrupnjavanje zemljišta, stvaranje prepoznatljivosti proizvođača s tog područja i lakšem plasmanu proizvoda na tržištu.

Treći pod-cilj jačanja gospodarstva je osiguranje uvjeta za razvoj i rast poduzetništva. Grad će unapređenjem infrastrukture i ulaganjem u poduzetničkoj zoni pružiti podršku radu proizvođača i prerađivača koji se bave proizvodnim djelatnostima. Grad će ciljano ulagati u subvencioniranje obrazovanja (srednjoškolskog i visokoškolskog) te na taj način utjecati na broj kvalificirane radne snage na području Trilja. Također, kao podlogu za kvalitetan razvoj poduzetništva i privlačenje investicija grad Trilj će ubrzati rješavanje imovinsko pravnih odnosa.

Ostvariti preduvjete za razvoj grada

Urbani gradovi su privlačni obrazovanim, mladim obiteljima. Grad Trilj u tom pogledu će raditi na aktivnostima i preduvjetima za daljnji razvoj grada, odnosno, aktivnostima koje će zadržati mlado i obrazovano stanovništvo na području grada. Ostvarenje preduvjeta za razvoj grada moguće je kroz 2 pod-cilja:

- Zaštititi i očuvati okoliš
- Poboljšati prometnu i komunalnu infrastrukturu

Zaštita i očuvanje okoliša od nemjerljive je važnosti svim jedinicama lokalne samouprave koje se na ruralnom području pokušavaju brendirati i pozicionirati kao turističke destinacije.

Osnovni motiv svakog turista (domaći i inozemni) na ruralno područje je odmor na svježem zraku i netaknutoj prirodi. Upravo zbog toga će grad Trilj ulagati značajne napore i sredstva u očuvanje okoliša i zaštitu prirodnih bogatstava. Naglasak je na korištenju obnovljivih, alternativnih izvora energije i primjenom praksi održivog razvoja čime se približavamo točki ekološke ravnoteže što u sve većoj mjeri postaje karakteristika koju cijene turisti i žitelji. Grad Trilj će poboljšati energetska učinkovitost javne mreže, sanirati divlje deponije i izgraditi reciklažno dvorište.

Kako bi se postigla demografska revitalizacija ovih prostora i potaklo mlado stanovništvo da unatoč boljim poslovnim i životnim mogućnostima koje nude veće sredine ostane živjeti u gradu Trilju potrebno je uložiti značajne napore. Prije svega to se odnosi na poboljšanje postojeće prometne i komunalne infrastrukture te izgradnju nove. Grad će infrastrukturu u potpunosti prilagoditi dugoročnim strategijama održivog razvoja, a u skladu s planiranim izmjenama Prostornog i Urbanističkog plana uređenja. Time će se razvoj grada biti ravnomjeran, planski i strateški organiziran.

Unaprijediti kvalitetu življenja

Prioritet unapređenja kvalitete življenja odnosi se na sve strukture društva i njime se stvaraju preduvjeti daljnjem razvoju društvene infrastrukture i daljnjem razvoju kvalitete života. Upravo to su i 2 pod-cilja.

- Izgradnja i uređenje društvene infrastrukture i ulaganje u kadrove
- Povećanje kvalitete življenja

Društvena ili negospodarska infrastruktura izravno utječe na kvalitetu individualnog i društvenog života, a odnosi se na školstvo, zdravstvo, kulturu, rekreaciju i sl. Kroz ovaj pod-cilj nastoji se ostvariti razvijenija, te društveno privlačnija, sadržajnija i prihvatljivija kvaliteta življenja na području grada Trilja.

Trenutna društvena infrastruktura je skromna i podizanje iste na novu razinu od posebne je važnosti za mlade stanovništvo. Niz je aktivnosti i projekata koje grad Trilj planira realizirati kako bi nošen ojačanim gospodarstvom obogatio i društvenu infrastrukturu te ponudio sportske i kulturne sadržaje. Kroz organizaciju različitih svečanosti i obilježavanja, obnovu

kino dvorane i mlinice te izgradnju športske dvorane i bazena, grad Trilj na području Cetinske krajine zasigurno preuzima primat.

Razvoj društvene infrastrukture te proširenje turističke ponude izravno će se odraziti na kvalitetu življenja u gradu Trilju.

Izgradnja dvorane i bazena uz ulaganja u dječja i sportska igrališta omogućiti će lokalnom stanovništvu sve uvjete za bavljenje sportom i zdrav život bez odlaska u Split ili Sinj.

Proširenje turističke ponude i ulaganje u društvenu infrastrukturu potencijalno će privući posjetitelje (ili sportske djelatnike i sportaše) koji do sada nisu imali namjeru doći u grad Trilj.

Heterogenizacija društva (interesna i intelektualna) značajno će utjecati na proširenje vidika i potaknuti stvaranje novih ideja, kako gospodarskih tako i turističkih, a sve s ciljem povećanja kvalitete življenja i demografske obnove.

Povećati učinkovitost upravljanja razvojem

- Povećanje kompetencija javne uprave
- Unapređenje sustava upravljanja razvojem

Upravljanje razvojem ne uključuje samo upravljanje gradom već i suradnju javnih, poslovnih i nevladinih partnera koji surađuju u namjeri daljnjeg razvoja grada Trilja.

Grad, obrazovne ustanove, udruge i gospodarski sektor, svi zajedno moraju se jače angažirati kako bi iskoristili sredstva iz EU fondova namijenjenih lokalnom razvoju. Iz tog je razloga jedan od najvažnijih pravaca razvoja u ovom programskom razdoblju povećanje sposobnosti lokalne zajednice za postavljanje projekata i povlačenje sredstava iz EU fondova. Ovim ciljem se pridonosi rješavanju problema efikasnosti javne uprave, jačaju se lokalni kapaciteti za provođenje projekata i povlačenje sredstava iz EU fondova.

Kako sredstva EU fondova neće biti dostatna za značajniji iskorak u razvoju Trilja potrebno je raditi na modelu privlačenja ulaganja iz privatnog sektora. To će zahtijevati drugačije vještine od onih potrebnih za upravljanje EU fondovima. Ključnu ulogu u tehničkom iskoraku i privlačenju ulaganja iz privatnog sektora za područje grada Trilja svakako će imati Centar kompetencija Trilj (CEKOM 3LJ) u PUC Trilj.

Sustav upravljanja razvojem predstavlja ključnu značajku. Nadolazeće razdoblje do 2030. će biti obilježeno elementima održivog razvoja, klimatskim promjenama, disrupcijama u mnogim gospodarskim i društvenim područjima. Pozicioniranje ruralnih sredina je stoga vrlo izazovno ali ujedno predstavlja i veliku priliku. Iz tog razloga usvajanje znanja, spoznaja i vještina iz navedenih područja je bitno da bi se iskoristile prilike u narednom razdoblju.

Grad Trilj kroz ovaj cilj treba pripremiti plan transformacije grada na svim razinama i osmisliti projekte koji mogu podržati novu viziju grada.

Kao jedna od bitnih aktivnosti treba biti kreiranje jedne sveobuhvatne mape razvojnih aktivnosti i potencijala za ulaganje. Time će se pružiti potencijalnim investitorima ali i lokalnom stanovništvu uvid u viziju i prilike za razvoj grada i ostvarenje njenih gospodarskih potencijala.

Mjere

Posebni cilj (NRS) 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji				
Mjera 1 - Uređenje naselja i stanovanje				
Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost i ciljane vrijednosti			
	2022	2023	2024	2025
izgrađeno dječjih igrališta	3	3	3	3
Aktivnost / projekt			Početak	Završetak
Izgradnja dječjeg igrališta Vojnić K101204			2022	2022
Izgradnja dječjeg igrališta s opremom Čaporice K101205			2022	2022
Izgradnja dječjeg igrališta s opremom – Trilj L101206			2022	2022

Posebni cilj (NRS) 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo				
Mjera 2 - Prostorno i urbanističko planiranje				
Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost i ciljane vrijednosti			
	2022	2023	2024	2025
Izrađeno planova	1	2	4	4

PROVEDBENI PROGRAM GRADA TRILJA 2021-2025

Aktivnost / projekt	Početak	Završetak
Aktivnosti vezane za prostorno planiranje		
Izmjene i dopune prostornog plana K100301	2022	2024
Izrada plana razvoja grada Trilja K100302	2022	2022
Izrada UPU-a K100303	2022	2022
Izrada UPU-a stambenih zona K100304	2022	2022
Nova izmjera – usklađenje zemljišnih knjiga i katastarska izmjera grada Trilja K100305	2022	2022

Posebni cilj (NRS) 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život

Mjera 3 – Komunalno gospodarstvo

Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost i ciljane vrijednosti			
	2022	2023	2024	2025
Obnovljeno/uređeno groblja	1	2	3	3
Obnovljeno javnih objekata	4	4	5	5
Izgrađeno/obnovljeno kanalizacijske mreže (broj naselja)	0	1	1	2
Aktivnost / projekt	Početak	Završetak		
Aktivnosti vezane za izgradnju i održavanje komunalne infrastrukture				
Obnova i rušenje objekata – kompleks Cetinka K100202	2022	2024		
Obnova stare gradske jezgre K100204	2022	2022		

PROVEDBENI PROGRAM GRADA TRILJA 2021-2025

Obnova objekata stare škole K100205	2022	2022
Održavanje PUC-a 3LJ K100509	2022	2024
Održavanje javne rasvjete A100401	2022	2024
Održavanje božićno – novogodišnjih dekoracija A100402	2022	2024
Program održavanja groblja i mrtvačnica A100406	2022	2024
Uređenje gradskog parka K100403	2022	2023
Sanacija i uređenje poslovne zgrade Centar K100404	2022	2022
Izgradnja glavnog trga grada Trilja K100405	2022	2022
Izgradnja kanalizacijske mreže – AGLOMERACIJA K100505	2022	2023
Izgradnja sekundarne linije kanalizacijskog sustava K100516	2022	2022
Proširenje groblja Košute, Grab, Tijarica i Trilj K100506	2022	2024
Dodatna ulaganja na grobljima K100517	2022	2022
Izgradnja mrtvačnica K100518	2022	2024
Održavanje javnih površina		
Program održavanja čistoće javnih i prometnih površina A100404	2022	2024
Program održavanja javnih površina A100405	2022	2024
Program održavanja nerazvrstanih cesta A100407	2022	2024
Program održavanja poljskih puteva A100408	2022	2024
Program održavanja nerazvrstanih cesta u zimskim uvjetima A100409	2022	2024

PROVEDBENI PROGRAM GRADA TRILJA 2021-2025

unaprjeđenje energetske infrastrukture		
Energetska učinkovitost u sustavu javne rasvjete K100406	2022	2022
Obnova energetske mreže K100504	2022	2024
poboljšanje komunalne opremljenosti		
Nabava komunalne opreme i programa K100401	2022	2024
Nabava komunalne opreme K100402	2022	2024
unaprjeđenje vodnog gospodarstva		
Program održavanja atmosferskih voda A100403	2022	2024
Izgradnja vodoopskrbe Voštane K100503	2022	2024
Izgradnja oborinske odvodnje K100519	2022	2022

Posebni cilj (NRS) 2. Obrazovani i zaposleni ljudi				
Mjera 4 - Odgoj i obrazovanje				
Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost i ciljane vrijednosti			
	2022	2023	2024	2025
Obnovljeno igrališta i školskih objekata	4	4	4	4
Aktivnost / projekt			Početak	Završetak
aktivnosti vezane za odgoj, obrazovanje i tehničku kulturu				
Obnova školskog igrališta u Trilju K101207	2022			2022

PROVEDBENI PROGRAM GRADA TRILJA 2021-2025

Sufinanciranje programa srednjih škola A101302	2022	2024
Sufinanciranje programa akademskog obrazovanja A101303	2022	2024
redovna djelatnost osnovnih škola		
Sufinanciranje programa osnovnih škola A101301	2022	2024
Unaprjeđenje uvjeta za obrazovanje		
Redovan rad gradske knjižnice A100401	2022	2024
Opremanje knjižnice A100402	2022	2024
modernizacija i unaprjeđenje obrazovne infrastrukture,		
Obnova Područne škole Strmendolac K101301	2022	2022
Projekt izgradnje škole u Košutama K101302	2022	2022
Obnova Područne škole Bisko K101304	2022	2022

Posebni cilj (NRS) 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji

Mjera 5 - Briga o djeci

Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost i ciljane vrijednosti			
	2022	2023	2024	2025
Proširenje kapaciteta vrtića (broj mjesta)	30	30	30	30
Aktivnost / projekt			Početak	Završetak
redovna djelatnost vrtića				

PROVEDBENI PROGRAM GRADA TRILJA 2021-2025

Redovan rad dječjih vrtića A100901	2022	2024
Sufinanciranje Dječjeg vrtića Košute A100902	2022	2024

Posebni cilj (NRS) 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život

Mjera 6 - Socijalna skrb

Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost i ciljane vrijednosti			
	2022	2023	2024	2025
Broj naknada za novorođenu djecu	400000	450000	550000	550000
Kapitalne donacije za socijalno ugrožene obitelji	1	1	1	1
Novčana pomoć za roditeljski dopust	250 000	300 000	350 000	350 000
Aktivnost / projekt			Početak	Završetak
aktivnosti vezane za pružanje socijalne skrbi osjetljivim skupinama				
Pomoć socijalno ugroženim obiteljima A101401			2022	2024
Sufinanciranje rada Crvenog križa A101404			2022	2024
Dodjela subvencija, pomoći i donacija				
Naknade za novorođenu djecu A101402			2022	2024
Izgradnja obiteljske kuće Kelava A101403			2022	2022
Novčana pomoć za roditeljski dopust A101408			2022	2024

skrb o hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji,		
Potpore za rad udruga iz Domovinskog rata i udruga socijalne skrbi A101405	2022	2024

Posebni cilj (NRS) 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život

Mjera 7 - Primarna zdravstvena zaštita

Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost i ciljane vrijednosti			
	2022	2023	2024	2025
Broj novih zdravstvenih djelatnika na području grada Trilja	1	1	1	1
Aktivnost / projekt			Početak	Završetak
poboljšanje sustava pružanja javnih zdravstvenih usluga				
Program javnih potreba u zdravstvu A101501			2022	2024

Posebni cilj (NRS) 13. Jačanje regionalne konkurentnosti

Mjera 8 - Kultura, tjelesna kultura i šport

Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost i ciljane vrijednosti			
	2022	2023	2024	2025
Izgradnja sportskih objekata	3	3	3	3
Izgrađeno/uređeno kulturnih objekata	2	3	4	4

PROVEDBENI PROGRAM GRADA TRILJA 2021-2025

Aktivnost / projekt	Početak	Završetak
Aktivnosti vezane za razvoj kulture te tjelesne kulture i sporta,		
Redovan rad udruga u kulturi A100201	2022	2024
Redovna djelatnost ZSG Trilj A101001	2022	2024
Redovno održavanje sportskih objekata A101101	2022	2024
unapređenje dostupnosti sportsko rekreacijskih sadržaja		
Izgradnja gradske sportske dvorane K100306	2022	2022
Izgradnja gradskog bazena K100307	2022	2022
Opremanje sportskih objekata K101101	2022	2024
Izgradnja tribine na igralištu Luke K101201	2022	2022
Uređenje zgrade uz sportsko igralište Čaporice K101202	2022	2022
Izgradnja svlačionica – igralište Velić K101203	2022	2022
promicanje kulture i kulturnih sadržaja,		
Obnova gradske Kino dvorane K100602	2022	2024
ulaganja u zaštitu kulturne baštine te očuvanje i promociju kult. i povijesnih vrijednosti i sl.		
Redovan rad Muzeja triljskog kraja A100301	2022	2024
Opremanje muzeja K100301	2022	2024
Programi javnih potreba muzeja K100302	2022	2022
Arheološka iskopavanja na Gardunu A100501	2022	2024

PROVEDBENI PROGRAM GRADA TRILJA 2021-2025

Obnova mlinica K100601	2022	2024
Izgradnja centralnog spomen obilježja Domovinskog rata K100701	2022	2022
Pomoć vjerskim zajednicama A100801	2022	2024
Izgradnja kapele Vedrine A100802	2022	2022

Posebni cilj (NRS) 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost

Mjera 9 - Zaštita i unapređenje prirodnog okoliša

Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost i ciljane vrijednosti			
	2022	2023	2024	2025
Izgrađeno reciklažnih dvorišta	1	1	1	1
Sanirano divljih deponija	10	20	30	40
Aktivnost / projekt			Početak	Završetak
izgradnja građevina za gospodarenje otpadom,				
Program sanacije divljih deponija A100410			2022	2024
uspostava cjelovitog sustava za održivo gospodarenje otpadom,				
Izgradnja reciklažnog dvorišta K100507			2022	2022

Posebni cilj (NRS) 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život

Mjera 10 – Protupožarna i civilna zaštita				
Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost i ciljane vrijednosti			
	2022	2023	2024	2025
Izgrađeni infrastrukturni objekti	1	1	1	1
Aktivnost / projekt			Početak	Završetak
Aktivnosti vezane za pružanje vatrogasne i civilne zaštite,				
Protupožarna zaštita A100601			2022	2024
Civilna zaštita A100602			2022	2024
Sufinanciranje HGSS-a A100605			2022	2024
Poboljšanje opremljenosti i kapaciteta protupožarnih snaga,				
Izgradnja vatrogasnog doma			2022	2022

Posebni cilj (NRS) 13. Jačanje regionalne konkurentnosti				
Mjera 11 - Promet i održavanje javnih prometnica				
Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost i ciljane vrijednosti			
	2022	2023	2024	2025
Izgrađeno nogostupa	3	3	3	3
Kapitalni projekti u prometnoj infrastrukturi	2	2	3	3
Aktivnost / projekt			Početak	Završetak

PROVEDBENI PROGRAM GRADA TRILJA 2021-2025

razvoj lokalne prometne mreže		
Izgradnja cestovne infrastrukture K100501	2022	2024
Proširenje puta u Vedrinama s potpornim zidovima K100508	2022	2022
Uređenje ulaza s državne ceste u naselju Budimiri K100512	2022	2022
razvoj i poboljšanje uvjeta za siguran promet,		
Izgradnja nogostupa Grab – Vratnice K100502	2022	2022
Izgradnja nogostupa Gaz – Gubavica K100513	2022	2022
Izgradnja nogostupa Velić K100514	2022	2022
Proširenje ceste s nogostupom Velić K100515	2022	2022

Posebni cilj (NRS) 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva

Mjera 12 - Gospodarski razvoj

Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost i ciljane vrijednosti			
	2022	2023	2024	2025
Uređeno šetnica	1	1	2	2
Uređenje i izgradnja infrastrukturnih objekata	2	2	2	2
Aktivnost / projekt			Početak	Završetak
aktivnosti vezane za poticanje razvoja poduzetništva i gospodarstva				
Poticanje razvoja poljoprivrede i poduzetništva A100801			2022	2024

PROVEDBENI PROGRAM GRADA TRILJA 2021-2025

Redovno poslovanje CEKOM-a A100802	2022	2024
poticanje održivog razvoja turizma		
Rad turističke zajednice A100701	2022	2024
Uređenje šetnice uz Rudu i Cetinu K100702	2022	2024
Uređenje šetnice uz Cetinu u centru Trilja i uređenje mosta K100704	2022	2022
Uređenje bunara i lokvi – Velić K100705	2022	2022
Uređenje pristaništa na rijeci Cetini K100706	2022	2022
poticanje zapošljavanja		
Javni radovi A101406	2022	2024
Program „Zaželi“ A101407	2022	2022

Posebni cilj (NRS) 3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom

Mjera 13 - Lokalna uprava i administracija

Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost i ciljane vrijednosti			
	2022	2023	2024	2025
Educirano djelatnika gradske uprave	1	2	3	4
Aktivnost / projekt			Početak	Završetak
Aktivnosti vezane za redovnu djelatnost izvršnog tijela, predstavničkih tijela i upravnih tijela samoupr. jedinice,				
Poslovanje ureda gradonačelnika A100103	2022		2024	

PROVEDBENI PROGRAM GRADA TRILJA 2021-2025

Proračunska zaliha A100104	2022	2024
Lokalna samouprava A100105	2022	2024
Pomoć političkim strankama A100901	2022	2024
pravno normativni poslovi		
Lokalni izbori A100108	2022	2022
materijalni i ostali rashodi vezani za rad upravnih tijela i administracije,		
Administrativni i stručni poslovi A100101	2022	2024
Nabava uredske opreme i programa K100101	2022	2024
Otplata kredita i kamata po kreditu i zajmu A100402	2022	2024
redovne i izvanredne aktivnosti gradskih vijeća		
Poslovanje gradskog vijeća A100102	2022	20024
priprema projekata za sufinanciranje sredstvima ESI fondova		
Tekući rashodi za financiranje projekata iz EU fondova	2022	2024

Posebni cilj (NRS) 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji

Mjera 14 - Demografija

Pokazatelj rezultata	Polazna vrijednost i ciljane vrijednosti			
	2022	2023	2024	2025

PROVEDBENI PROGRAM GRADA TRILJA 2021-2025

Sufinanciranje ishoda građevinskih dozvola	18	36	54	72	
Sufinanciranje komunalnih priključaka	13	26	39	52	
Aktivnost / projekt				Početak	Završetak
Poticanje nataliteta					
Poticanje demografskih mjera A100803			2022	2024	

Indikativni financijski okvir

Pregled svih financijskih parametara za mjere i povezane aktivnosti i projekte je dan u Prilogu 1.

Za sljedeće aktivnosti/projekte dan je prijedlog otvaranja novih stavki u proračunu. Također, dio se aktivnosti planira financirati iz vanjskih izvora financiranja:

- Gradnja dodatne područne osnovne škole
- Zipline na Nutjaku
- Izgradnja stambenih zone sa popratnim sadržajima društvene infrastrukture - Cetinka, Bisko, Gardun
- Izgradnja nogostupa u Košutama
- Vinska cesta u Čaporicama
- Subvencioniranje mladih obitelji i besplatno davanje parcela za mlade obitelji
- Povećanje kapaciteta Vrtića
- Izgradnja lovačkih domova
- Obnavljanje kule Čačvina
- Druga faza izgradnje kanalizacijskog sustava

Okvir za praćenje i izvještavanje

Praćenje i izvještavanje se vrši u skladu s zakonom o strateškom planiranju i upravljanju RH i propisa i akata koji iz njega proizlaze (Pravilnik o praćenju i izvještavanju i Priručnik o strateškom planiranju).

Praćenje provedbe akata strateškog planiranja obuhvaća proces prikupljanja, analize i usporedbe pokazatelja kojima se sustavno prati uspješnost provedbe mjera akta strateškog planiranja.

Izvještavanje o provedbi akata strateškog planiranja proces je pružanja pravovremenih i relevantnih informacija ključnim nositeljima strateškog planiranja na razini JLS te široj javnosti o statusu provedbe strateškog akta.

Ciljevi praćenja i izvještavanja su:

- sustavno praćenje uspješnosti provedbe ciljeva i mjera akata strateškog planiranja
- učinkovito upravljanje provedbom akata strateškog planiranja i kontinuirano unapređivanje javne politike korištenjem rezultata praćenja i izvještavanja
- pružanje pravovremenih i relevantnih osnova donositeljima odluka prilikom određivanja prioriteta razvojne politike, donošenja odluka na razini strateškog planiranja i reviziju akata strateškog planiranja kroz analizu učinka, ishoda i rezultata provedenih ciljeva i mjera
- utvrđivanje nenamjernih pozitivnih i negativnih posljedica provedbe planskih dokumenta
- povezivanje politike, programa, prioriteta, mjera i razvojnih projekata i osiguranje transparentnosti i odgovornosti za korištenje javnih sredstava i izvještavanje javnosti o učincima potrošnje javnih sredstava.

Grad Trilj je kao lokalnog koordinatora odredila Blaženku Dukić (Odjel za financije, gospodarstvo i EU fondove) koja je odgovorna za koordinaciju, praćenje i izvještavanje o provedbi provedbenog programa.

Ciklus praćenja i izvješćivanja o provedbi akata strateškog planiranja:

- Polugodišnje izvješće o provedbi se predaje Koordinacijskom tijelu do 31. srpnja tekuće godine (za prethodnu godinu)
- Godišnje izvješće o provedbi se predaje Koordinacijskom tijelu do 31. siječnja tekuće godine (za prethodnu godinu)

Proces praćenja i izvještavanja uključuje sljedeće korake u cilju provedbe praćenja i izvještavanja o strateškom planiranju:

- Uspostava institucionalnog okvira za praćenje uspješnosti provedbe
- Identifikacija zahtjeva praćenja
- Uspostava mreže osoba za praćenje
- Izvještavanje o rezultatima; identifikacija mogućih problema

PROVEDBENI PROGRAM GRADA TRILJA 2021-2025

- Pokretanje preventivnih mjera rješavanja problema
- Ispunjavanje službenih zahtjeva izvješćivanja

Predmet praćenja provedbe provedbenog programa:

- Mjere - podatak o uspješnosti provedbe u usporedbi s unaprijed zadanim ciljnim vrijednostima pokazatelja rezultata provedbe mjere
- Aktivnosti/ključne točke ostvarenja - provedba aktivnosti/postizanje ključnih točaka ostvarenja (po mjesecima) u provedbi mjera.